

**PRENSO
TORONTO**

Nº 174

ARIANY

Juliol - Agost 1991

**F
e
s
t
e
s

1
9
9
1**

**A
g
o
s
t

1
9
9
1**

* Dia 8 de juliol ens va deixar en Joan Dalmau Tugones (Roig), tenia 39 anys.

* Dia 14 de juliol ens va deixar madò Francisca Costa Ribot (de C'an Pavaneta), tenia 93 anys i era viuda.

Nota: les persones que estiguin interessades en que es publiqui qualque fotografia l'han de fer arribar a la redacció de la revista.

ARIANY

Revista Local Independent.

Plaça de sa Creu, 2

07529 Arianys

Telèf.: 56 12 87

D.L.: IM 207-1971

Grup de redacció i montage

Gabriel Frontera Mestre

Jaume Taberner Ribot

Catalina Pont Julià

Joan Molines Julià

Tomeu Baucà Frontera

Margalida Taberner Ribot

Han col·laborat a n'aquest número

Francesc Vallcaneras

Santiago Cortès

Bàrbara Cànoves

Joan Ferrer Ramis

Germanes Rubí (distribució)

Imprimeix

Apòstol y Civilizadon

Petra

Nota: La revista no s'identifica amb els diferents escrits que en ella apareguin, aquests expressen únicament l'opinió dels seus autors.

* Dia 28 de juliol ens va deixar madò Antonia Honrach Tugones (Rubi), tenia 91 anys i era viuda.

* Dia 16 d'agost ens va deixar madò Bàrbara Ribot Pont (Sabatera), tenia 74 anys i era viuda.

Descansin en pau.

GLOSES A SA PADRINA

Gloses en motiu de la mort de madò Francisca Costa (de C'an Pavaneta), que va succeir dia 14 de juliol.

14 de juliol de mil nou-cents noranta-un,
a les sis del dematí,
vos acabareu d'existir,
i directe al cel ben segur.

Cinquante-tres ja érem padrina,
que nos hi tenieu autoritat,
un número ben elevat,
i ara ja mos heu deixat,
perque això és llei de vida,
però que tots mos poguem veure un dia,
en vos a l'Eternitat.

El Cel crec que ho teniu segur,
pel bon profit que vàreu dar,
i per lo que vàreu ensenyar,
que no teniu agraviat a ningú.

Padrina jo esper un dia,
en vos poder-mos juntar,
si el Cel mos hem sabut guanyar,
i estar en sa vostra companyia.

15 de juliol de 1991.

Joan Frontera.

* Dia 18 d'agost es varen casar a l'església d'Arianys en Josep Carles Solomando Torres, de Palma amb na Catalina Isabel Martí Pons de Palma.
Enhorabona.

Sermó de les festes patronals de Santa Maria d'Ariany 1991

-3-

Aquí presentam el sermó que va fer el dia de la Festa d'Ariany el rector de Llonet de Vista Alegre, P. Santiago Cortès i Forteza.

A les acaballes del mes d'agost, quan, recollides ja les messes, vestits els camps amb el color groc, color de l'or símbol de la victòria del treball, de la suor i del sacrifici d'homes i dones que, doblegant l'esquena, han anat acariciant la terra i regant-la amb la seva suor i aquesta mateixa terra, agraïda, ens ha donat el nostre pa de cada dia. Ara és l'hora de la festa, ara és el moment de fer festa.

I Ariany es reuneix en torn de Maria per celebrar les seves festes patronals. És vera que avui distingim molt poc un dia de festa d'un dia qualsevol, més bé podria dir, amb molta de gent que cada dia és festa, però no, pens i crec que encara, gràcies a Déu, sabem distingir entre un dia qualsevol de festa i les festes patronals. Encara avui el sentit de poble, de comunitat, de família es fa ben present en aquests dies en que ens reunim per celebrar les festes del poble.

I és Maria la que ens congrega. Mallorca és, sens dubte, la terra de Maria. Possiblement ja els primers cristians ens dugueren la devoció a la Mare de Déu, però és en el segle XIII quan aquesta devoció ressorgeix amb força i una vegada més, es fa realitat el que diu aquella cançó, que és més nostra que el pa i que no pocs volen borrar del nostre ser: "La soca més s'enfila com més endins pot arrelar". La fe amb Maria era i és ben arrelada dins el cor dels mallorquins. La història de Mallorca i la història de tots i cada un dels mallorquins en són testimonis. Lluc, Sant Salvador, Cura, Consolació, Bon Any són fites ben clares d'aquesta devoció, però també ho són aquells pobles que no tenen el seu santuari marià a una muntanya, sinó que el tenen, com

a joia preuada, en el cor del mateix poble. En el mateix segle XIII són moltes les parròquies posades baix l'advocació de nostra senyora Dona Santa Maria.

No és gens ni mica estrany, ben volguts germans, que a Ariany, encara que els seus orígens es perden per l'horitzó de la història, quan a 1570 els seus habitants veien complit el seu anhel de tenir la seva pròpia Església, la volguessen dedicar a la **Mare de Déu de les Neus**, advocació que, duita de Roma, tingué molta devoció dins aquesta illa, repetesc, terra de Maria.

Però Maria no pot ser només objecte de devoció, no. Si volem ésser bons cristians, hem de ser com ella, l'hem d'imitar,

Maria no és Benaventurada perquè nasqué Immaculada, sense pecat; Maria no és Benaventurada perquè fos mare del Redentor; Maria no és Benaventurada perquè fou pujada en cos i ànima al cel; Maria és Benaventurada perquè sabé escoltar la paraula de Déu i la complí al peu de la lletra: "Som l'esclava del Senyor, que es complésqui amb mi les teves paraules".

Fixau-vos, germans, que dins l'Evangeli, a Maria no la trobam mai en els moments victoriosos de Jesús, no hi és quan el volen proclamar rei ni quan entra triomfant a Jerusalem; la trobam a Betlem, quan ha de fugir a Egipte, quan en el temple, preocupada per haver perdut el fill, ha de rebre una mala contesta de Jesús; a les noces de Canaan on hi ha uns novis que ho passen malament perquè s'ha acabat el vi i la trobam al peu de la creu, on sofreix amb el seu fill pels pecats del món i reb el gran encàrrec de ser Mare de la humanitat.

Ésser imitadors de Maria comporta en els nostres dies ésser membres conscients de la

comunitat cristiana i per això mateix ciutadans responsables. Avui, d'una manera molt especial, ens hem d'acostar a Maria i li hem de demanar que Ella, així com al principi de l'església reunia en torn seu tots els creients per pregar i escoltar la Bona Nova, avui ens reunesqui perquè aprenguem a caminar junts per anar cap a Déu, que ens ensenyi a ser germans, que ens faci descobrir el vertader sentit de poble i de festa, que ens ajudi a desterrar de nosaltres totes les diferències, les enemistats, els egoïsmes, els tancaments, els desànims, la hipocresia... i que faci florir l'amor, l'amor de germans fills de Déu i fills de Maria. Que ens ajudi a viure com una família lluitant, no pels interessos particulars, sinó pel bé de tota la comunitat cristiana, pels interessos de tot el poble.

I teniu ben en compte que si algun dia la vostra fe en Déu i en la humanitat tambaleja, aferrau-vos a Maria que Ella com a Mare sollicita vos durà una altra vegada cap a Déu i cap als germans.

Permeteu-me que abans d'acabar aixequi el meu cor cap a ella, a Maria i li digui amb el poeta:

Feis que el fruit durador sia entre nosaltres la unió,
i pel pa de cada dia
dau a les terres saó;
tiguem sempre plena anyada
de pau, sense odis ni engany.
Beneiu vostra fillada
Oh patrona d'Ariany.

Siau mel per a la infantesa
dau llum de seny al jovent
eixugau de la vellesa
el plor de tot sofriment.
Vostra maternal mirada
dolçament ens acompany.
Beneiu vostra fillada.
Oh patrona d'Ariany.

AMEN.

Santiago Cortès Forteza.

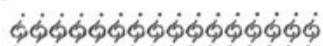
Les Festes

Durant aquests darrers nou anys, el municipi d'Ariany a anat celebrant la seva independència que va tenir lloc el 30 de juliol de 1982. Per recordar aquest gran dia, aquest any la festa es va iniciar el dissabte dia 27, dia en el que va tenir lloc a les 22 hores i a la mateixa església del poble, l'actuació del grup Jove Acadèmia Instrumental de qui és director Andreu Ponsetí.

El diumenge, dia 28 a les 6 de l'horabaixa, un grup de joves del poble varen preparar un ginkama en el que hi podia participar gent de totes les edats. Hi va haver una gran col·laboració per part dels joves d'Ariany. El joc consistia en una sèrie de proves a realitzar amb un temps llimitat i a més s'havien d'ajustar a unes certes normes.

El vespre del diumenge, abans de començar amb les actuacions de distints grups, es van repartir els premis de col·laboració i dels guanyadors del ginkama. Ja damunt les 22'30 del vespre van començar a sonar les primeres actuacions del primer grup que va actuar amb el nom de "Los Boogie"; acte seguit es va anar repartint a tots els assistents coca i sangria com es fa tots els anys.

Després d'aquest grup, va actuar amb el seu show el grup "La Conquista" amb les seves demostracions i els seus balls. I així va finalitzar un any més aquesta tradicional festa de la Independència.

Un any més finalitzant el mes d'agost, Ariany ha celebrat les festes patronals de la Mare de Déu d'Atotxa. Sense cap dubte pels arianers són les festes més entrenyables i més familiars. El diumenge dia 18 d'agost, a les sis de l'horabaixa es varen tirar els cohets per anunciar que ja es col·locaven les banderes a la torre de l'església en senyal de començament de les festes.

Les festes van començar el divendres dia 23 i va contar amb

les actuacions i demostracions dels cursets de natació realitzats a la nova piscina municipal.

Al vespre un concert a càrrec del "Trio Clàssic", que va substituir a l'actuació de "In Tempo". Després es va alegrar la vetllada amb el grup "Niu d'aranyes" que va cantar unes cançons ben alegres.

Ja el dissabte hi va haver una exhibició de cotxets de motor explosió dirigits per radiocontrol.

S'horabaixa, després de la sortida del dimoni i dels xeremiers hi va haver un concurs per a conradors. Ja més per a les dones de la casa, un concurs de plantes i com no, pels més joves, un torneig de futbol i exposició de fotografies del IV marathó fotogràfic.

El vespre es va alegrar amb la berbena que va estar composta amb les actuacions dels grups "Lasser" i la gran "Orquesta Manhattan".

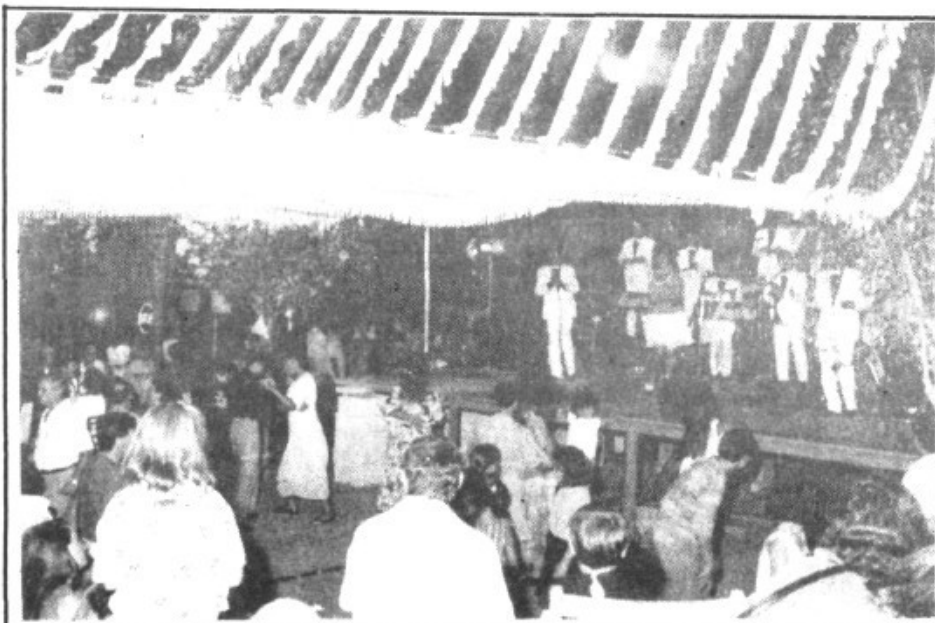
El diumenge no podia faltar la típica recollida de l'alfabaguera pel grup "S'esbart d'Auberg", després amb la missa solemne es va repartir l'alfabaguera a tots els arianysers.

Un partit de futbol es va disputar l'horabaixa i el vespre ball de bot amb els grups "Sis Som" i "Revetlers d'Inca".

I ja finalment el dilluns, després del divertit i emocionant circuit cicloturístic a Son Huguet hi va haver un horabaixa ben refrescant a la piscina. Pels més joves de la casa el grup "S'Estornell" es va ocupar de fer-los ballar i cantar.

El vespre amb la comèdia "Blanca: viuda d'un viu" vàrem riure una bona estona i després d'aquests quatre dies tan intensos es va posar punt i final amb la traca de fi de festes i amb els focs artificial.

Bàrbara Cànaves Vanrrell.

La Mare de Déu de les Neus

Aquí presentam dos articles curts, però que tenen un gran valor històric per el nostre poble d'Ariany; els dos articles varen ser escrits per l'Hermano Rubí de Petra, tot dos parlen de la vocació d'Ariany a la "Mare de Déu de les Neus", que com tots sabeu va esser la patrona del nostre poble, però que per una imposició d'uns senyors la mos varen canviar amb una duita de Madrid, a lo millon seria interessant promoure un debat damunt aquest tema i replantejar-nos aquest fet, valguin aquests dos articles per iniciar aquesta tasca, tasca de tots els arianyers.

No les hem volgut traduir per així donar més integritat als articles, ja que a nosaltres mos varen arribar escrits amb aquesta llengua.

LA VIRGEN MARIA, NUESTRA PATRONA

No cabe la menor duda de que la Virgen es y ha sido siempre la Patrona de los "arianyers". Al construirse el primer Oratorio debió dedicarse ya a Nuestra Señora, con lo que se adelantaron a los *petrers*, en esto de la devoción mariana, que sólo en 1604 levantaron el Oratorio de Bonany. No he podido hallar ningún documento al respecto, pero tenemos demasiados motivos para afirmarlo. Dado que la primera patrona fue la *Virgen de las Nieves*, por tanto anterior a la *Virgen de Atocha*, no resulta difícil admitirlo.

Dadas las relaciones de Ariany con la dinastía de los Borbones, no estará de sobra recordar que casi todos los Felipes fueron muy devotos de la Virgen de las Nieves y luego de la de Atocha, un motivo más a favor de esta tesis. Bajo el reinado de Felipe V, los marqueses, imbuidos sin duda por el amor que los reyes y los madrileños en general profesan a la Virgen de Atocha, sustituyeron aquel patronazgo por el de ésta. Digno de consignarse también es el hecho de que si los discípulos del Príncipe de los Apóstoles fueron los portadores de la Virgen de Atocha, llamada en un principio de *Antioquía*, a Madrid, al llegar a nuestras tierras la piadosa efigie, dependió durante siglos de la iglesia parroquial de San Pedro de Petra, mencionada ya en la Bula de Inocencio IV, en 1248.

Conviene recordar también que la fiesta de Santa María la Mayor o *Na Sa de las Nieves*, es la más antigua de la Virgen en la liturgia romana. Se llama la Mayor por hallarse en el más grandioso de todos los templos de la Ciudad Eterna consagrados a la Madre de Dios. La primitiva basílica fue dedicada por el Papa Liberio (352-356) en el monte Esquilino y reconstruida por Sixto IV.

Desde el siglo IX empezó a llamarse de *Ntra. Sra. de las Nieves*, por una tradición popular, recogida por el

pintor Murillo en dos cuadros. Según esta leyenda, la Virgen, nombrada heredera de un matrimonio sin hijos, señalaría el sitio de la futura basílica cubriéndola con nieve, en los fuertes calores del 5 de agosto, y se aparecería a los dos esposos y al papa Liberio.

San Pío V extendió a toda la iglesia la fiesta de Ntra. Sra. de las Nieves. Felipe IV de España enviaba todos los años 1.000 escudos. Desde entonces los Reyes de España son canónigos honorarios de Santa María la Mayor. Fue coronada canónicamente por el Papa Gregorio XVI, el 15 de agosto de 1838, y Pío XII, en el Año Mariano, la coronó solemnemente como "Reina del Mundo", el 10 de Noviembre, en presencia de medio millón de fieles.

Ntra. Sra. de las Nieves es hoy Patrona de Vitoria, de Ibiza, de Most, en la Bohemia septentrional, y de la misión de Alaska. Su imagen se encuentra rodeada de hielos, en la roca más alta del cabo Barrow, en el Artico, "el fin de la tierra", entre Siberia, el Polo Norte y Alaska. También en la cumbre más elevada de la Misión Pilgrim Springs, una imagen de la Virgen sirve de guía a los aviadores. La única congregación religiosa esquimal que existe lleva el nombre de la Virgen de las Nieves. El 5 de agosto las religiosas renuevan sus votos.

* * * * *

LA VIRGEN DE LAS NIEVES, EN MALLORCA

"Las advocaciones de la Virgen de la Baja Edad Media, en Mallorca, como en todos los lugares, están en principio simplemente determinadas por las coordenadas del tiempo y del lugar; del tiempo entendido como calendario litúrgico y del lugar en cuanto se venera una imagen titular de un lugar sacro: parroquia o capilla de lugar. Así, por un lado tenemos las fiestas de *Nostra Dona de Febrer* (día 2, la Candelaria),

Nostra Dona de Març (día 25, Anunciación), *Nostra Dona d'Agost* (día 15, la Asunción), y *Nostra Dona de Setembre* (día 8, la Natividad). A ellas debe añadirse alguna otra de carácter litúrgico y origen eclesial como la Dedicación de *Santa María la Mayor* de Roma (5 de Mayo), con la leyenda aneja de la nevada en estío que lleva el apelativo popular de *Nostra Dona de les Neus*, la cual tuvo culto en una tabla conservada de la parroquia de Esporles, a la cual hay que añadir varias tablillas que describen el prodigio, de procedencia desconocida.

Por otro lado están las advocaciones ligadas a la geografía urbana -como *Nostra Dona de La Seu*- o de las villas -tales las de *Nostra Dona de Lloseta*, *Nostra Dona de Lluc*-, concebidas a veces como centros de peregrinación".

Probablemente no se tenga noticia alguna de la Virgen de las Nieves, primera patrona de Ariany. En vista de ello me permito traer aquí unos cuantos datos relativos a la Virgen de las Nieves de Manacor, una de las imágenes sagradas llegadas por mar a dicha ciudad, hacia 1260: el Santo Cristo y la Virgen de las Nieves, juntamente con una enorme campana: N'Eloy.

"La Virgen de las Nieves es una esbelta figura de estilo gótico, alta, arrogante, de forma casi monumental que rebasa en mucho la altura ordinaria que acostumbran a tener las figuras que en los retablos están consagradas al culto divino.

Está tallada en madera, cubierta con telas encoladas de una decoración polícroma. Viste ancha y holgada túnica, que cae en abundantes pliegues, que lleva sujetos a la cintura con una vistosa correa. Su poblada y ondulante cabellera cae sobre sus hombros, como una inmensa catarata de oro, dando a la figura el apuesto continente de una joven elegante y bella con los colores sonrosados propios de la primavera de la vida; y, sin embargo, la imagen es severa, imprimiendo respeto, confianza, amor. Lleva sobre su brazo izquierdo una rubia figura del Niño Jesús en actitud de acariciarla... y tiene en su mano derecha un cetro, símbolo del supremo dominio que ejerce sobre todo el mundo, representando en la esfera que sostiene con la mano derecha".

La revolució industrial, en la seva aportació massiva de

(Sagristà, Josep i Roca, Lluís)

*****

Ens ha estat molt difícil recopilar informació ja que fa molts d'anys que deixaren de funcionar i la gent que ho recorda, ho recorda en idees molt confuses. Cap d'ells té la maquinària i llevat dels molins d'En Guillem i d'En Bernat Gener, tampoc conserven l'escala interior.

Els molins de vent a Ariany (I)

Així i tot i assumint la possibilitat d'equivocar-nos, hem tret unes conclusions del nostre recorregut per els molins arianyers, que exposam a continuació.

* No sabem exactament la data de construcció de cap molí i la primera notícia de molins a Ariany, la trobam al mapa atribuït a Jeroni Berard de l'any 1789. A n'aquest mapa i al voltant del poble, podem veure tres punts, significant que per aquella època i segons podem deduir, ja devien estar construïts els molins d'En Rigo, el d'En Marinero i el d'En Piulo.

* Possiblement el molí més antic d'Ariany, és el d'En Rigo i el darrer en construir-se, el d'En Guillem Gener l'any 1919.

* Hi ha quatre molins pràcticament en línia recta, damunt la cresta d'Ariany, cosa molt normal, tractant-se d'un medi que necessita el vent per funcionar. El que ja no és tan normal, és el molí d'En Xarop, enmig d'una tanca i menys encara, el d'En Piulo, situat al Camí d'Es Camp, desmuntat per manca de vent.

* Diríem, que hi ha tres fases en la construcció dels molins:

1a) Molí d'En Rigo

2a) Per el mateix temps i semblants patrons, es varen construir el Molí d'En Marinero, el d'En Piulo i el d'En Xarop. Tots tres, arranquen d'en terra, amb una torre majestuosa, un portal i una finestra a nivell del primer pis, que donava a l'envelador.

3a) Finalment, es construïren els d'En Bernat Gener l'any 1914, i el d'En Guillem Gener l'any 1919, també en patrons molt parells. Torre més estreta que els anteriors, un portal d'accés de forma ogival i dues finestres que donen a l'envelador. Els dos molins, tenen al voltant una casa i pallisses que estaven habitades per el moliner. La torre, arranca d'en terra.

* El primer en deixar de funcionar, possiblement va esser el d'En Piulo, que l'amo, el va desmuntar per montar el que es coneix pel d'En Guillem Gener, a millor lloc i en més vent.

Després, deixaren de funcionar fa uns 75 ò 80 anys, els d'En Rigo, el d'En Marinero i el d'En Xarop.

I fa uns 60 anys, poc abans de la Guerra del 36, deixaren de

moldre els dels germans Gener, essent el d'En Guillem el darrer, funcionant ja al final, en motor de gasoil.

* No hi ha cap molí en maquinària i això és degut a que es va vendre com a material ja que era de molt bona qualitat.

* A Ariany, trobam tres tipus de molins:

- Molí en cintell mixte (Molí d'En Rigo)

- Molí de torre senzilla (Marinero, Xarop i Piulo)

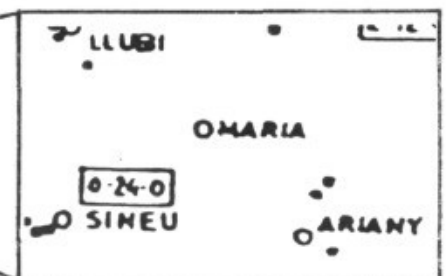
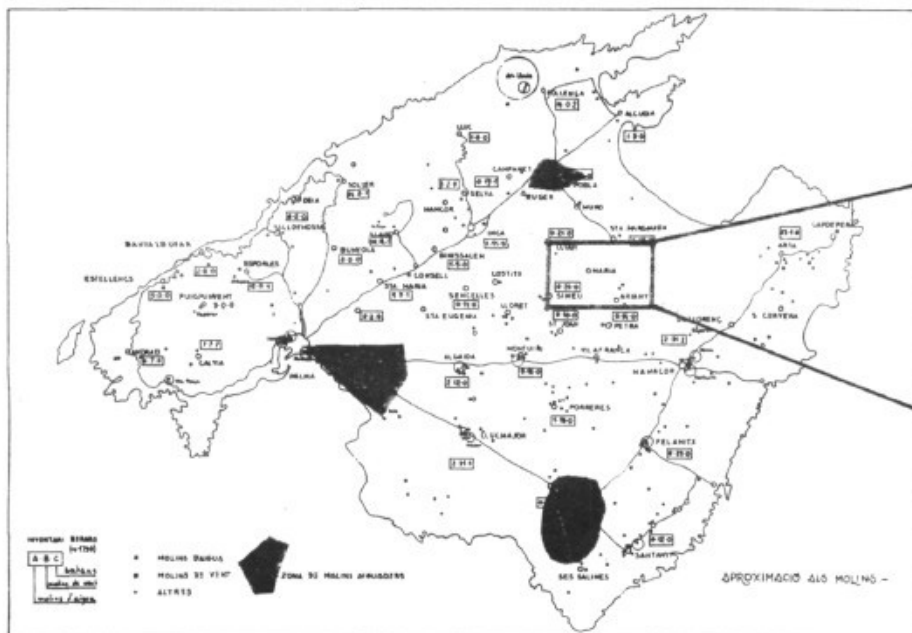
- Molí en casa (Guillem i Bernat Gener)

* Els molins quasi tots tenen desgràcies associades, com a exemples, valguen les següents:

- El molí d'En Bernat Gener, quan ja estava acabat, un dia de temporal es va esbucar i el varen haver d'aixecar una altra vegada.

- Al molí d'En Guillem Gener, un fill seu, en Pere, va caure al rompre's un escaló de dalt de la torre fins quasi bé abaix i es va rompre la columna vertebral; va anar molt de temps enguixat, però no va quedar invàlid.

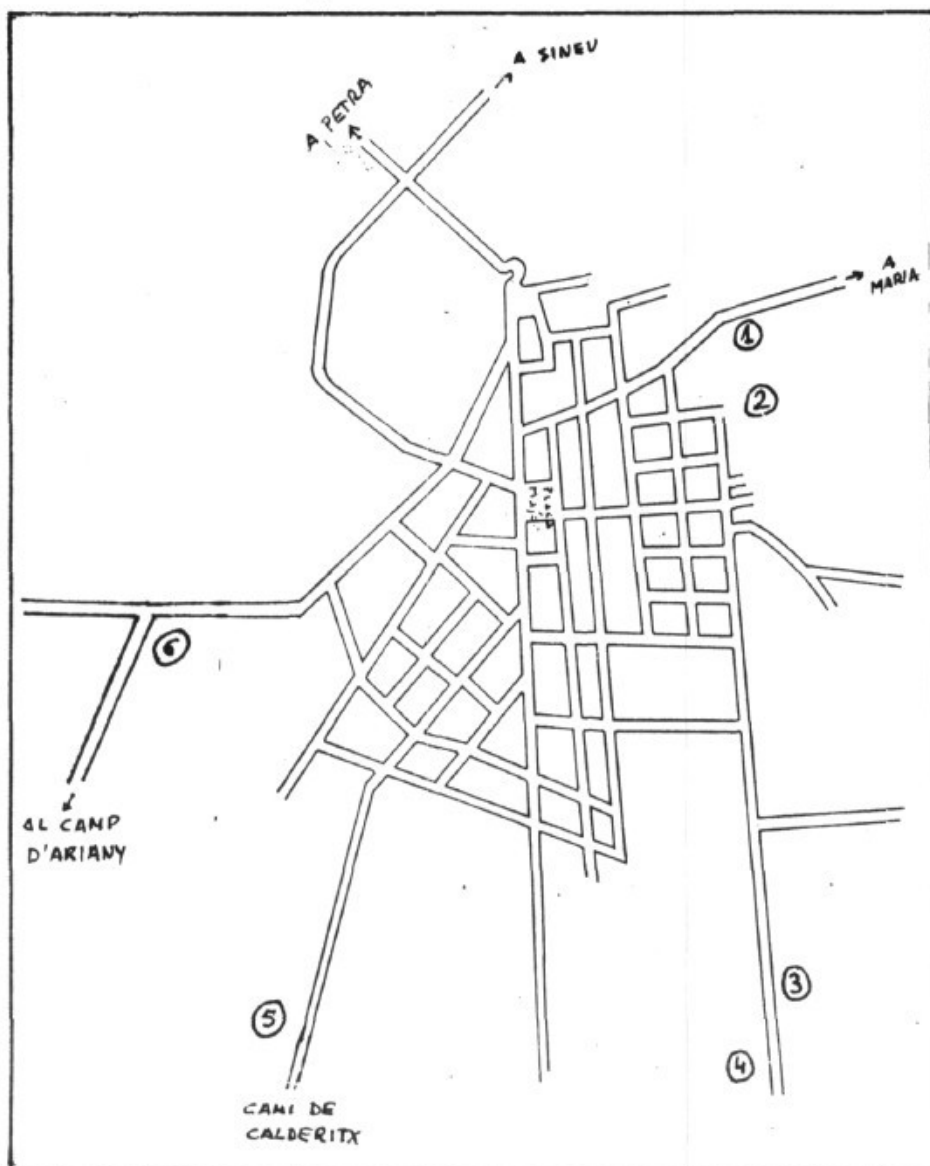
- Al molí d'En Rigo, les antenes agafaren a un infant i el mataren.

Mapa de Jeroni Berard de l'any 1789, en el qual es pot veure que a Ariany ja hi havia tres molins.

El patrimoni històrico-artístic

Els molins de vent a Ariany (I)

Situació dels molins arianyers a un pla d'Ariany.
 El nº 1 és el molí d'en Marinero.
 El nº 2 és el molí de C'an Rigo.
 El nº 3 és el molí d'en Guillem Gener o d'en Piulo.
 El nº 4 és el molí d'en Bernat Gener.
 El nº 5 és el molí d'en Xarop e d'en Camunes.
 El nº 6 és el molí d'en Piulo.

Es pot veure ben clar la situació dels mateixos, i que n'hi ha quatre que estan en línia recta i estan situats damunt una cresta que forma el poble, mentres que els restants estan a una part baixa.

*****

Però el fet més comentat i recordat per totes les persones majors, és un assassinat que es dugué a terme al molí d'En Rigo. D'això farà ara uns 90 anys. Aleshores, s'en cuidava d'aquest molí, un manacorí anomenat "es

mestre d'es molins" i pareix esser, que les se tenien promeses en l'Amo En Biel Calçó d'Ariany. Aquest, va planificar assassinar-lo i per tal fi, va anar a cercar a l'Amo En Ferriol de Maria de la Salut perquè li

ajudàs a entrar al molí ja que aquest era amic d'ell. Fou així, que en Ferriol, acompanyà a l'Amo En Biel al molí i el Mestre d'es molins al reconèixer a n'En Ferriol, va obrir-li la porta. Al instant, l'Amo En Biel, li pegà amb una camella i el matà deixant-lo damunt les moles del molí tapat amb una pedra.

Els mateixos declararen el fet a la Guàrdia Civil i sembla esser que varen estar un bon grapat d'anys tancats a la pressó de Ceuta.

Conten les llengües, que quan tornà de la pressó, l'Amo En Biel Calçó va venir arrepenit i repetint la cançó:

Si em diuen et guany,
 jo et diré: Tira carro!

donant a entendre que mai més voldria entrar en discussions en ningú.

* Generalment, els moliners anaven a cercar el blat per les cases i després de moldre-ho ho tornaven repartir.

* Normalment a n'aquell temps, la gent no tenia doblers per pagar la feina del molí i el moliner, cobrava en espècies. Aquesta pràctica, rebia el nom de multurar. A n'aquest respecte, ens han dit que al molí d'En Piulo, llevaven un almud de farina per cada sac que en feien. Al d'En Rigo, un almud per quartera (una quartera, són sis barcelles i una barcella, sis almuds). Així i tot, la majoria de gent s'estimava més multurar que pagar en doblers, ja que aquests eren escassos.

Fins aquí, hem resumit més o manco les conclusions a que hem arribat després de visitar els molins i a bastanta de gent del poble. Ara, detallarem un per un els molins en les seves característiques, però com que es faria llarg, ho deixarem per el proper número.

Biel Tovell,
 Catalina Pont,
 Jaume Taberner.

CURS DE MANTENIMENT D'INSTAL·LACIONS ESPORTIVES.

Aquest curs està organitzat per el FODESMA (Foment de desenvolupament social de Mallorca)

El lloc d'impartició del mateix és en el Poliesportiu San Fernando de Palma.

La duració és de 240 hores.

L'horari és de les 9 a les 14 hores i de dilluns a divendres.

La data d'inici és el 30 de setembre de 1991 i acabarà el 13 de desembre de 1991.

Si esteis interessats us podeu inscriure a:

- Oficines de l'INEM.

- INEM central:

Polígon industrial

Gremio Boneteros-Esq. Zapateros PALMA.

CARACTERISTIQUES DEL CURS

Amb aquest curs se preten capacitar als alumnes en el desenvolupament de tasques de manteniment d'instal·lacions esportives.

Durant el curs els alumnes entraran en contacte amb entitats amb capacitat de contractació de mà d'obra qualificada en aquests temes.

Endemés dels coneixements tècnics els participants rebran formació en temes socio-laborals i assessorament sobre tècniques de recerca d'ocupació (amb possibilitat de contractació quan acabi el curs).

TEMARI DEL CURS

* Característiques generals de les institucions poliesportives.

* Mesures de seguretat a les instal·lacions esportives.

* Instal·lacions per emergències sanitàries.

* Manteniment d'instal·lacions.

* Les pistes: instal·lació i manteniment.

* Pabellons interiors.

* Coneixements laborals.

Aquest curs el poden realitzar persones amb un mínim d'EGB i coneixements del món de l'esport.

REBUTS

* El Butlletí del Parlament nº 2, 3 i 4.

* L'Institut d'Estudis Balearics ens ha enviat les VII Jornades d'estudis històrics Locals amb el títol "La Mediterrànea antropologia i història".

* El Parlament de les Illes Balears ens ha fet arribar el llibre que recull la Constitució, l'Estatut d'Autonomia i el Reglament del Parlament.

També ens ha enviat la memòria del gener 90 a juny 91.

* L'Obra Cultural Balear el full nº 3.

* El CIM la revista "Alimara" nº 24.

* L'Institut d'Estudis Balearics ens ha enviat de la col·lecció de Balears i Amèrica el llibre "Padre Viejo" de Bartomeu Font Obrador.

També ens ha fet arribar el llibre "Arbre de Flames", Els poetes mallorquins de Postguerra, introduït i seleccionat per Gabriel Janer Manila.

* La Comunitat Autònoma de les Illes Balears el nº 1 de la revista "Artesania Balear", un pasquí, nota informativa i anunci institucional (que publicam a n'aquest número, encara que sigui fora de temps) de "Un siglo de joyería y bisutería española 1890 1990", també ha enviat les bases dels "IV Premis defensa del consumidor 1991".

INICI DE CAMPANA.

Inici de campana

efímer entre els arbres

-fora porta- de tarda.

La pols dels blats apaga

un or trèmul en punxes

blanquinoses de plana.

L'àmbit vincla i perdura

comiats d'enyorances

d'avui mateix. Desvari

de vies solitàries.

Argila i calç. Finestres

de la casa tancada,

quan torno, d'horabaixa,

girant-me adesiara.

Quadern de sonets (1934)

Bartomeu Rosselló Pòrcel

Del llibre "Arbre de Flames".

ASSOCIACIO PREMSA FORANA DE MALLORCA

ACOMIADAMENT AL PARE VICEDO.

El dia 23 de juliol una bona part dels representants de les revistes que integren la Premsa Forana de Mallorca ens reunirem a Sant Joan per acomiadar fra Salustià Vicedo, que se'n va de Petra cap a Cullera (València), prop d'Alfafara, el seu poble natal.

En aquest homenatge, el president de l'Associació exalta la seva labor i l'obsequià amb una màquina d'escriure electrònica personal, atenció que el Pare Vicedo agraià emocionat.

Fotografia treta de la revista "Flor de Card".

*
* * *
* * *
* * *
*

PUBLICITAT

Si vos voleu anunciar a la revista "ARIANY", demaneu informació adreçant-vos a:

Revista ARIANY

Plaça de sa Creu, 2

07529 Ariany.

O cridant al telèfon: 56 14 87

FODESMA

Entrevista a ...

Aprofitant l'estada a Son Sunyeret nostre poble de Sor Francisca Mestre, hem volgut parlar un poc amb ella per conèixer alguns aspectes de la seva vida i al mateix temps donar a conèixer aquesta arianyera a tots els que no la coneixen, ja que fa molts d'anys que no està entre nosaltres.

- Com va esser el començament de la seva vocació?

Jo desde nina petita vaig voler ser monja, vaig perdre a sa meva mare als 8 anys i sempre havia tengut aquest desig de ser religiosa. Vaig demanar al meu pare per ésser monja quan vaig tenir 16 anys i ell me va dir rotundament que no, de tant en tant l'hi demanava, i ell me deia, què vols?, què necessites? diguem què vols i jo t'ho donaré. Quan vaig tenir 19 anys l'hi vaig tornar a demanar i aquesta vegada hem va dir que si, ara te don permís perquè te n'hi vagis i hem va dir "te fetes moltes proves però en cap m'has correspost i veig que tens vocació i ara si que te don permís perquè hi vagis".

Vaig fer es noviciat als 19 anys a Pina, encara que es meu pare no estàs del tot d'acord ben prest va venir a veurer-me, però a poc a poc se va anar contentant i quan vaig esser professa me varen enviar a Son Sunyeret i venia, jo sempre li demanava, mon pare no esteis content? i ell me deia que no o que no m'ho volia dir i vaig veure que va començar a canviar, llavonces una altra vegada li vaig dir, mon pare esteis content? i ell me va respondre, estic molt content i si ara me deies per venir a ca nostra ho sentiria molt.

Després el varen haver d'operar i vaig estar sempre amb ell, en aquest temps jo estudiava magisteri.

- Després de Son Sunyeret, a on va anar?

Vaig estar a Menorca, i ara te contaré com va ésser, en aquell temps es parlava molt de Puerto

Rico i jo me feia molta d'illusió anar-hi i estant a Son Sunyeret pintava un quadre i un dia va venir la Madre i tot d'una vaig baixar a mostrar-li es quadre i me va dir a veure si volia anar a Puerto Rico i jo vaig dir molt illusionada que sí i ella me va contestar envers d'anar a Puerto Rico anirà a Puerto Pobre, jo vaig dir a on és Puerto Pobre? i ella me va dir, és es Mercadal.

A Menorca hi vaig estar quatre anys, estant a Menorca la madre va enviar un document dient que qui se sentia amb forces físiques i morals per anar a Bolívia que li manifestàs i jo com que tenia tantes de ganes d'anar a Puerto Rico me vaig oferir i vaig rebre una contestació que havia estat acceptada, varem estar un temps, després me varen cridar a ca la madre, varem fer un curset de Bíblia, teologia i coneixements de la vida d'Amèrica com a preparació i ja mos varem anar cap a Bolívia, era l'any 61, dia 24 d'octubre, varem sortir en barco de Palma fins a Barcelona, a Barcelona varem estar un parell de dies arreglant ses coses i varem partir cap a Bolívia amb el barco "Marco Polo" però no

arribàrem a Bolívia perquè allà no hi ha la mar, varem anar fins a Arica (Xile), en el viatge molts de dies mos marejavem, no podíem menjar res, lo únic que menjàvem era fruita i pa, mos donaven coses bones però no mos passava lo que anava més be era pa i fruita, varem passar vuit o deu dies malament.

A Arica mos havia d'esperar un padre d'es seminari de Sucre (Bolívia) i varem dir, com el coneixerem? perquè ja anava vestit de seglar, nosaltres anàvem vestides en sos hàbits, i mos varen dir és un baixet, però com que varem desembarcar més de cent metres enfora i d'es barco mos tiraven com un "bulto" dins una barqueta i aquesta barqueta a ras de mar ens va dur fins a sa vorera i varem veure un home petit que feia senyes en sa ma enlaire, varem fer sa nit per allà perquè ell tenia una gent coneguda, una a una casa i s'altre a una altra perquè érem quatre que mos n'anavem, després varem anar amb avió fins a Sucre (Bolívia).

- Quins objectius es va plantejar quan es va fer monja?

Com que en aquell temps

xerraven tant de santedat, no era com ara, jo es meu desig era ésser més santa, d'entregar-me totalment a Déu però a través des germans, entregar-me a Déu servint a n'es germans, ajudant a n'es germans.

- Quants d'anys fa que està a Amèrica?

Dia 24 d'octubre ferà 30 anys, vaig estar 8 anys a Bolívia, 3 a Huamachuco, 3 a Tayabamba, vaig tornar 3 anys a Huamachuco i després fins ara a La Perla que és un districte del Callao.

- I amb aquests anys quantes vegades a vengut a Mallorca?

He vengut sis vegades, sa primera a n'es vuit anys, llavonces a n'es sis, a n'es quatre, a n'es tres i ara.

- Quan va arribar allà, quina impressió va tenir?

Tot d'una vàrem arribar a Sucre, perquè jo hi anava tota sola perquè havíem d'anar a una fundació, a un poblet d'es camp que se deia Padilla, a veure es poble hi vaig anar en sa delegada de Bolívia de sa nostra congregació, amb el Bisbe d'allà i vàrem conèixer es poble, jo me pensava que seria una casa aquí una altra allà, com a dins una garriga i vaig trobar un poblet petit però que tenia els seus carrers, hi havia escola primària, al veure com era el poblet, jo pensava trobar una cosa més pobre, ben prest me vaig animar ja que es vespre vàrem anar a l'església que havíem de resar el rosari antes de sa missa i va venir una dona i me va dir "madresita quiere examinarme?" i me vaig omplir d'alegria quan vaig dir li ha feina que fer per ajudar-li a confessar i li vaig ajudar així com vaig poder, aquest fet me va animar molt.

- I els altres llocs que ha estat han estat com aquest?

Sí, tots han estat per l'estil.

Ara no, perquè ara estic en el Callao, que està junt a Lima, però com que és tan gran sa

necessita un temps per arribar-hi, vaig arribar a Huamachuco, hi vaig estar 3 anys; després d'aquests 3 anys vaig anar a Tayabamba 3 anys més; després 3 anys més a Huamachuco i desde llavonces, que era l'any 78, estic al Callao, a Tayabamba vàrem tenir un internat de nines per estudiar ses d'es caseríos que hi havia al voltant.

- Sa gent d'allà, com la rebia?

Sa gent no te pots imaginar es cas que mos feien i lo molt que mos estimaven.

- Així, sense coneixer-les de res.

Sense coneixer-mos de res.

- Ja tenien la missió o la varen fundar quan hi varen anar?

La vàrem fundar, vàrem fundar i no teníem casa, mos varen llogar una caseta, una caseta que tenia el trespòl de toves, d'això que posaven a n'es forns, així era; un quartet que havia d'esser sa capella monsenyor el bisbe mos va donar una tela però ses rates prest la varen foradar i amb una xeringa hi vàrem posar un suc per matar-les i per es foradets en sa xeringa les matàvem, la vàrem posar perquè ses rates mos haguéssin caigut dedins.

- Es depriment començar una missió així.

Sí, però sa gent mos ha estimat molt, hi havia un home que s'encuidava de sa plaça, hem de tenir en compte que allà es mercat eren unes donetes assegudes en terra i tenien uns caramullets de patates, un de tomàtiques, una sèrie de coses així, acaramullades; i aquest home cada setmana cada setmana mos duia a nosaltres una canastre de tot, un poc de tot, de tot lo que havíem de menester, i ja a poc a poc sa gent mos va arribar a conèixer; també sortíem a n'es camp amb sos padres i teníem una camioneta descuberta i la mos omplien de maïs per a les "madresitas", pollos, patos, "cuisitos" que diven allà, són es cunills de rata d'aquí; no sabien que havien de fer, hem estat molt estimats, tant d'es padre que hi havia a n'aquest poble com de sa gent.

- I es problema de s'idioma, no existeix allà?

No, nosaltres allà xerram en castellà, també hi ha es "kechua", però allà on estàvem xerram es castellà, el xerram diferent però s'entén.

Entrevista a ...

- Quina és sa tasca que començaren allà?

Vàrem començar fent escola a nins petits, llavonces dues monges, la qual una d'elles era jo, anàvem a donar classes de religió a ses escoles primàries, s'altra monja anava a s'escola de ses nines i jo a ses d'es nins, sa primera classe me record la vàrem preparar molt bé perque nosaltres deiem no sabem com serà, tal vegada saben molt, vàrem anar allà i ni tan sols sa senyal de sa creu, ni qui era Déu i ja veiem que hi havia molta de feina que fer i això també mos animava pensant que si, que això era missió.

- La seva tasca només era dedicar-se a s'ensenyança o ...

Allà anàvem a n'es camp, sotíem cada setmana, els dissabtes i els diumenges, avegades arribàvem el diumenge vespre o el dilluns ben dematí per seguir sa classe i fèiem apostolat juntament amb el padre, xerràvem a sa gent, les preparàvem per es baptismes, per sa primera comunió, també per es matrimoni i tot això.

- I sa gent gran venia també a classe?

A escola no hi venien; allà on esteim ara tenim un "centro de educació ocupacional" que sa diu "Virgen del Carmen", aquest centre el vàrem començar l'any 78, es principi vàrem tenir poca gent, tots han d'esser a partir de 15 anys i no hi ha límit d'edat, aprenen moltes d'especialitats com per exemple tall i confecció, cuina i reposteria, cosmecologia, sabateria, ceràmica, una infinitat de cursos; ara antes de venir vaig deixar dues mil vuit-centes i pico de senyores matriculades, el primer any en teníem poquetes, el segon i el tercer ja en tenguérem més, vàrem començar en 78 i l'any 83, perque això és de s'obispat de Callao, vàrem veure que això anava tan ajuunt, que sa caseta que teníem era petita i no hi cabíem el Bisbe va dir que haviem de fer un

conveni amb el Ministeri d'educació, es va fer aquest conveni i mos va donar a poc a poc unes places per pagar ses professores, perque són professores seglars; aquestes professores només tenien el certificat de s'especialitat que havien estudiada però més tard va començar la "profesionalización" i me varen dir que hi havia uns pares que donaven aquests cursos i vaig anar a veure com ho haviem de fer perque sa professora que teníem no tenia títol, me varen dir com ho haviem de fer i en varen començar tres, ara aquestes ja tenen el títol de professora.

- Aquestes professores són d'allà?

Sí, són d'allà, jo sempre les cerc d'es redol i les trii molt, mos donen aquesta possibilitat a nosaltres de poder triar ses professores.

- I religioses quantes sou?

Som cinc.

- Són totes de Mallorca?

No n'hi ha una de peninsular, Sor Maria Encarnación, ses altres quatre són mallorquines.

- Missioners seglars n'hi ha?

Quan estàvem a Bolívia va venir un equip de vàries allotes que sortíem unes vegades amb unes

i unes vegades en ses altres i veien sa feina que nosaltres feim.

Ara actualment no n'hi ha.

- Aquí mitjançant sa televisió mos arriben reportages i documentals d'allà i lo que arriba és dedsastrós.

Es veritat, ara quan vaig venir hi havia no sé quants de serveis en huelga, per exemple sa salut feia més de tres mesos que hi estaven, els hospitals abandonats, supòs que ha arribat que hi va haver s'epidèmia d'es cólera i es hospitals no podien abarcar de cap manera es malalts i ses infermeres esteien en huelga, nosaltres tenim una monja que se va oferir per ajudar i assistir a n'es malalts i ha durat bastants de mesos, a poc a poc ha anat desapareguent, no porien menjar res cru tot havia d'esser cuit perque s'aigo estava contaminada i també es aliments regats en s'aigo.

- Ha sentit cap vegada ganas de deixar-ho fer?

Mai, mai, això si que mai, mai m'he desanimada, ara jo fa anys que podria quedar aquí, però jo dic i que he de fer aquí? aquí ja no sabia fer res, en canvi allà ja veus que tenim 2800 senyores

que van aprenent i les donem tota la cultura que podem no solament humana sino també espiritual.

- Si un dia ha de venir definitivament aquí, l'hi costarà molt?

Crec que sí, qualche vegada he somniat que ja estava a Espanya i me sabia un greu haver deixat el Perú.

- Si té qualche cosa més a dir la revista està a la seva disposició.

Haguéssim pogut dir moltes més coses, hem pegat un salt molt gros, hem passat de Bolívia i ja he anat al moment actual, he dit de lo que fèiem a Bolívia, després al Perú vaig estar a Huamachuco, anava a donar classes de religió a n'es col·legi de secundari i també sortíem sempre a n'es camp i quan vaig esser a Tayabamba es padres mos varen donar tres districtes en tots es caserios, teníem molts de pobles que estaven baix de sa nostra responsabilitat, així que es dissabtes i es diumenges, una vegada a una part i una vegada a s'altra mos n'anàvem a estar amb aquella gent i ajudar-los com podíem, anàvem a n'aquests caserios i fèiem tot lo que fa un padre, preparar per baptismes, per ses primeres comunions, per es matrimoni, inclús hem estat "testigos cualificados del matrimonio" perque es matrimoni no el fa es capellà sino que el fan els dos "contrayentes", quan se donen es sí es capellà és purament un testigo i nosaltres hem fet d'aquests testigos, els hem preparat bé, hem fet tot es rito d'es matrimoni, els hem donat sa comunió, lo únic que no hem pogut fer és confesar-los però les ajudàvem a fer un acte de contricció, això donava molta d'alegria, i baptismes quants n'hem fets...

- Vocacions n'hi ha hagudes?

Sí, ara tenim cinc professes, dues novícies i dues postulants, això a Perú. A Bolívia en tenim més perque tenen més cases.

- Totes les cases de les missions que teniu, les haguéreu de fer?

Aquesta casa que tenim ara es cardenal de Bolívia va començar una casa preciosa, perque rebia ajuda de Tréveris (Alemanya), ja que ell era d'allà, la casa se va acabar.

- Quantes cases teniu les franciscanes?

A Bolívia hi ha La Paz, Cochabamba que n'hi ha dues, Sucre, Villaserrano i a Padilla.

A Perú hi tenim menos cases, a Lima, en el Callao, que és enllà on jo estic; ara hem obert una altra casa a un "asentamineto humano", diven "asentamineto humano" a n'aquestes persones que arriben de sa serra i van a sa capital i no tenen res, sino un munt d'arena i unes estores i allà viven fins que troben feina i si sa poden fer un quartet el se fan, aquest "asentamiento" reb el nom de "sicuani", aquí hi ha tres monges; després tenim a Huamachuco i llavonces una altra a Llacanora, a n'aquesta hi ha dues monges, aquestes varen començar a fer una experiència

amb allotes d'es camp però ara ja és una realitat ja no és una experiència, ja han començat sa seva formació i ja miren de fundar una altra casa elles, però serà una vida un poc diferent de sa nostra, s'han de dedicar totalment a n'es campesinat.

- Quina pense que deu esser la causa de que actualment hi hagi tan poques vocacions?

Perque ara hi ha més confort, més riquesa, més benestar; jo pens que això influeix bastant i sa joventut està un poc desinformada damunt aquest tema, perque tenen molts bons fondos, a jo m'agrada molt sa joventut, però crec que les falta un poc de formació i també informació.

- Creu que això amb el temps sa pot arreglar?

Claro que sí, hem de donar molta de força a n'es valors humans i espirituals, a n'aquest servei, a servir a sa gent, estimar-los, per exemple, jo ara dic ara jo podria deixar el Perú però com l'he de deixar? en aquest moment tan crític que nos necessiten, necessiten que nosaltres les acompanyem, que

estiguem amb ells, que les infundiguem esperança, que les ajudem, si porem materialment i si no amb aquesta esperança que això un dia acabarà i tornaran estar bé i així infundir-los ànims per seguir endavant.

Allà on està com és la casa?

Es una casa molt gran que pertaneix a una associació de senyores i tenim un jardí d'infància, també un "centro de educación ocupacional", després un menjador per sa gent pobre que es diu "comedor popular San Francisco" i allà sa necessita molt per mantenir aquest menjador però mos venen ajudes de l'estranger i també Càritas mos ajuda molt.

- Aquest menjador és gratuït?

Totalment gratuït no, mos donen una petita ajuda simbòlica, perque donar-los tot gratuït no és convenient, no donen es valor d'un panet, però per comprar un poquet de verdura. A n'es jardí ja paguen més perque

ja és gent un poquet més "pudiente", però també és un mínim; hi ha més de 700 nins, abans també les donàvem dinar a la casa, ara ja no; només donam menjar a n'aquest menjador i tenim unes dones que fan sa feina, aquesta feina la fan per dur-sen menjar per sa família i les donam lo que podem.

Allà la gent no és tan interessada, a n'es països desenvolupats tot són es doblers, allà no, sa gent és més solidària

Sa gent de qué viu allà?

Jo trob que és un miracle que puguin menjar, hi ha molta de gent mesclada en sa droga, hi havia moltes de fàbriques però s'han donat de baixa perque no hi ha doblers per comprar matèries primes i ningú compra.

A sa serra tenen sa seva "parcelita" i sembren patates, es maïs, lo que necessiten però és una gent conformista i no

Aquestes fotografies pertanyen a una visita que va fer el Nunci del Papa al Callao (Perú), a totes podem veure a sor Francisca d'una manera molt activa i animant a les persones a participar, aquí és el moment de recordar unes paraules que mos ha dit a l'entrevista: "Vull donar ànims a ses persones i sobretot a n'es joves i dir-los que tots porem fer el bé allà on mos trobem", crec que després de veure les fotografies i haver escoltat aquestes paraules sobren els comentaris.

aspien a res més; no és com aquí que tenen un cotxe i se preparen per tenir-ne un altre.

Me record que una vegada me deien per ses afores de Huamachuco "madrecita tenemos papita, tenemos maíz, pero no tenemos para endulzar nuestro té, porque no tenemos plata para comprar la azuquita, ni tenemos tampoco para comprar la salsita para condimentar nuestros alimentos" ni per això tenien.

- Quant ve d'allà cap aquí deu esser tot tan diferent...

Oh! totalment diferent, nosaltres allà tampoc esteim en aquest extrem de pobresa perque mos ajuden de la casa madre, no menjam com aquí però també es menjar ho feim més o menys per l'estil.

- Per anar allà s'hauran de tenir unes bones condicions físiques?

Sí, i també han de ser joves, jo ara hi puc anar perque ja hi estic habituada però a n'es 60 anys no convé anar-hi perque costa bastant aclimatar-se, ara ja no ho tenc gens mal de fer,

mira m'en vaig allà i pareix que hi he estat tota sa vida, veng aquí i també pareix que tota sa vida hi he estat.

- Sabem que vostè reb "Sa Fulleta" allà, com la reb quan la troba?

Tenc molta d'alegria, estic molt contenta; la mostro a ses altres monges, que també els hi agrada, quan veig qualche fotografia de gent coneguda m'alegra molt.

- Ara si vol dir qualche cosa més...

Vull donar ànims a ses persones i sobretot a n'es joves i dir-los que tots porem fer el bé allà on mos trobem, sempre que estimem molt a Déu i servint a n'es germans.

Volem donar les gràcies a Sor Francisca per la seva disposició a l'hora de fer-li aquesta entrevista i estarem satisfets si amb això hem aconseguit donar-la a conèixer a ella i a la seva feina, a totes aquelles persones que no la coneixien.

Catalina Pont Julià.

Ja han començat!, aquesta haurà estat s'exclamació que molts de nosaltres hem fet; fa poc temps que han començat ses obres de canalització de ses aigües netes i brutes des nostre poble. Aquestes obres es duen a terme per un conveni des diferents Ajuntaments amb es Govern Balear i es Consell Insular de Mallorca per dotar a tots es municipis de sa xarxa de clavegueram, aquest conveni preveu una aportació per part des Govern Balear i des Consell des 80% de ses despeses, mentres que s'Ajuntament hi ha d'aportar es 20% restant.

Es cost estimat de ses obres a n'es nostre poble és d'uns 300 milions de pessetes des quals es Govern Balear i es Consell n'aportaran uns 240 i es 60 restants hauran de sortir des poble mitjançant contribucions especials.

Ses obres es duran a terme en tres fases, sa primera fase serà de sa plaça per avall (fase que ja es duu a terme), sa segona fase serà de sa plaça per amunt, i sa tercera fase consistirà en fer un dipòsit regulador d'uns cinquanta mil litres per devers l'església.

Es condicionarà s'aljub de sa plaça per proveir d'aigua a n'es carrers situats a sa part baixa

des poble, mentres tant es dipòsit que es construirà servirà per proveir a n'es carrers situats de sa plaça per amunt; s'aigua necessària per abastir a tot es municipi es durà des Camp d'Ariany.

Esperem que aquestes obres no sofresquin cap retràs en sa seva execució i que com més prest s'acabin.

Jaume Taberner Ribot.

Ariany a "Mallorca canta" de A3

Com ja vàrem fer constar al passat número, A3 TV, va venir a Ariany, per gravar a una sèrie de paisans nostres, per participar al concurs "Mallorca canta".

A hores d'ara, ja han desfilat tots els participants arianyers, encara, que el concurs no ha finalitzat i segons opinions de gent entesa, hi ha moltes possibilitats de que vengui qualque premi cap a Ariany.

El concurs, es basa en cantar una cançó que s'emet per el programa informatiu local de A3 TV de 2 a 2'30 del migdia. El mateix dia, surt una entrevista al diari "Ultima Hora" de mitja pàgina i també el mateix dia o en dies anteriors es dona per el programa de A3 ràdio emissió local.

Per el que s'ha vist, ha tingut una gran repercusió i a nivell d'Ariany, segons m'han dit no es veia ningú pel carrer a l'hora de l'emissió del programa, havent-hi després, tota classe de comentaris.

D'aquesta manera la primera aparició fou la de madò Maria darder "d'es Forn" amb un titular que deia: "Als meus 84 anys, no m'ha fuit sa cantera", això era el dia 1 de Juliol.

Dia 3 va sortir l'amo en Joan Frontera "Tovell", que entre altres coses, ens recordà que el seu pare era el millor cantador i que quan segava, el sentien cantar desde Petra.

Dia 8 va sortir Madò Francisca Cànaves "Janera" amb la ressenya que deia que "la illusió de la filla dels majorals de Son Janer era esser cantant professional".

El torn següent, fou per Magdalena Ferrer "de Sa Canova", que entre altres coses, recordà que "antes ballàvem i cantàvem més que avui. Això sí, havíem de procurar fer bonda" i que "vaig aprendre de cantar collint oliva".

Dia 19 va tocar a madò Magdalena Alzamora "Burgues" que recordà en veu forta, segons el periodista, que "el majoral mos

obligava a fer feina amb so cui alt".

Dia 27 va cantar madò Francisca Alzamora "Burgues", alegre arianyera que encapçala als cantors arianyers i destacant en grans paraules: "Burgues, la movida de Ariany".

I ja per acabar, dia 24 d'Agost, amb el títol "El canto de la Cadenera", va sortir madò Bàrbara Julià "Cadenera", tancant d'aquesta manera la participació d'Ariany a n'aquest concurs.

A part de sortir el nom d'Ariany per ràdio, premsa i TV, el que consider més important, és la manera com ha sortit, ja que la seva simpatia, ha sigut el fet que més han comentat els locutors i si heu seguit els programes de A3 ràdio, no haureu deixat de sentir comentaris sobre la simpatia dels nostres paisans, arribant al punt de que ja s'està organitzant una festa d'aquelles

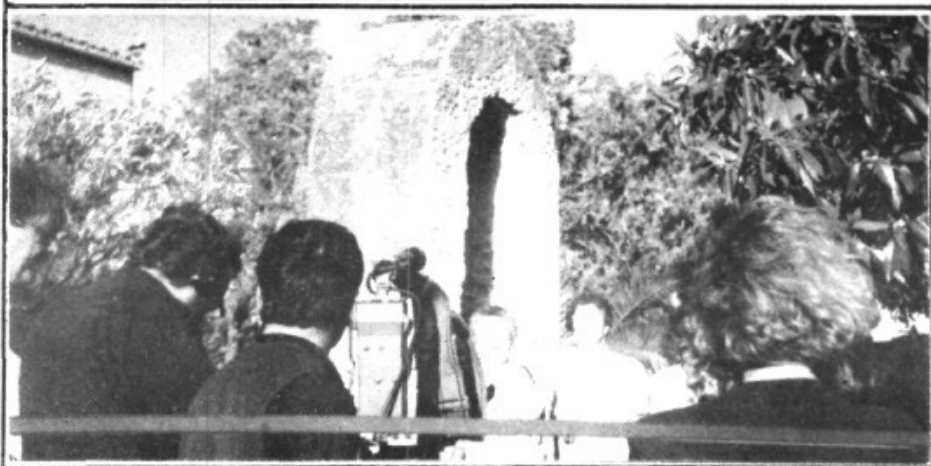
que diuen de "pinyol vermell" i que no és més que unes matances, segurament a finals de Novembre. les quals, es filmaran per donar un programa de TV, d'uns 25 minuts de durada. Al mateix temps, també hi haurà premsa i ràdio en una assistència de destacades personalitats.

Qui va al davant de tota aquesta bulla, no és més que D. Bartomeu Ensenyat, arqueòleg, folklorista i director al mateix temps del concurs "Mallorca canta".

Coneixent a D. Bartomeu, no dubtam que serà una festa de la qual s'en parlarà i a la qual no hi mancarà res.

Esperem que el concurs sia favorable als nostres paisans i si no al manco ens quedarà la satisfacció de veure el bon lloc en que ens han deixat els arianyers.

Biel Tovell.

Diferents moments de la gravació.

Vàrem dir que tornàiem a parlar d'antics costums d'Ariany; vet aquí una altra mostra.

Anar a muntanya a collir olives era un fet molt normal a un poble del Pla com és ara Ariany. Gairebé totes les dones arianyeres que freguen els setanta hi anaren alguna vegada, o, al menys, ho visqueren de prop.

La temporada era llarga, les nines no tornaven a ca seva fins que havia acabat; i quan arribaven contaven mil històries divertides que els havien passat. Però no tot eren flors, ni de molt. Vegeu si no aquest exemple:

Em contà en una ocasió Madò Bàrbara "Cadernera" d'Ariany, que una vegada, quan tenia devers dotze anys, estava llogada a Bini-

forani; possessió del terme de Bunyola al peu de la serralada d'Alfàbia. Lloc gran i de molta tradició olivarera, cultiu al que dedicava gran part de la seva considerable extensió que s'enfila muntanya amunt.

Vivia a les casetes corresponents al seu tall ella i les altres col·lidores s'arranjaven elles mateixes les feines de cada dia: cuinar, fer net... però no així el rentar. Per tal tasca venia cada setmana a fer bugada una dona de Bunyola. Hi anava els dijous, tenia una seixentena d'anys i hi pujava a peu. Era l'únic contacte que aquelles al·lotetes tenien amb el món, que era tan a prop, però que resultava a la vegada tan llunyà i anyorat.

Diu Madò Bàrbara: "Com era molt alegre i bona dona, ben aviat mos tenia a totes enrevoltades, per sentir-li contar històries i fets. I reiem molt amb ella. Era viuda i amb aquell jornalet se defensava de sa fam i sa misèria."

Aquell any nevà a la Serra. En va fer tanta de neu que els camins i tot quedaren amagats. Els costers eren enganadors i perillosos. El fred gelava els ossos. Nadal era ja aprop.

Un dijous dematí les col·lidores veren, tall d'auja, pel finestró de la caseta, com poc a poc i i molt dificultosament, aquella doneta avançava cap a les cases. Bolic en mà, la neu li arribava a vegades tall de genoll.

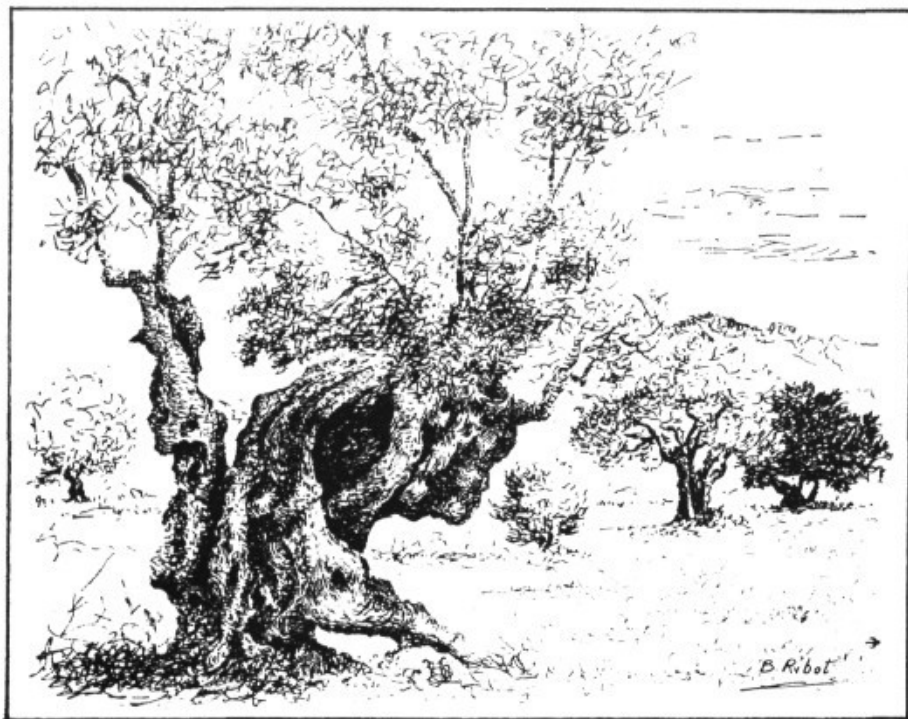
"Noltros la miràvem abocades a sa finestra i tapades amb sa flassada. Erem petites i allò mos feia passar molta de pena. Totes ploràvem i la cridàvem. Una de noltros va anar a cercar l'amo. Ella aixecava una mà com si mos digués: "Ja arrib", "No passeu ànsia."

Quan, per fi, arribà, la pobra no es tenia en peu. Cansada i morta de fred ni tan sols parlava clar. Blava tota ella. Li mancava la normal circulació de la sang. No se podia aferrar a les piques i allò la feia plorar pensant en el jornal perdut. La possaren vora del foc, però no recobrava. Així com pogueren l'amo ajudat dels missatges, la dugueren ben embolicada, de volta al poble. Allà l'endemà la pobreta morí.

Madò Bàrbara ho recorda dient:

"Li donaven una misèria de doblers i un plat de calent. Era molt bona dona. Després d'haver sopat li passàrem el rosari, i jo no podia respondre de plorera que tenia. Va morir amb sa sang congeçada. Al Cel sia!"

Si sentiú a dir que qualsevol temps va esser millor, sempre heu de respondre: No per tots!

Hola amics, com heu passat s'es festes? esper que bé; un cop més hem torn trobar amb vosaltres per tal de parlar d'els esports, ja que com vos vareu poder adonar en el nombre passat no va sortir cap crònica esportiva ja que gairebé no hi havia res que contar.

En aquest nombre començarem parlant de futbol ja que un any més s'han tornat a posar en marxa els entrenaments de l'equip de futbol d'aficionats de la S.D. Ariany per a la temporada 91/92.

Si bé la temporada passada es varen retirar molts d'equips i va esser excessivament curta, aquest any duu camí d'esser ben llarga ja que són, fins a la data, vint els equips que hi estan inscrits, contant el nostre; el campionat es comença el dia primer de setembre al Port de Pollença i s'acaba el dia catorze de juny al camp del Son Cladera, i tindrà equips com el Constància, l'at⁰ Balears, el platges de Calvià i d'altres.

Aquest any s'ha canviat encara que no molt la Directiva que està composta per: President Miquel Frontera Mestre, Vice-president Guillem Maiol, Tresorer Guillem Sansó, Delegat Jaume Dalmau, Secretari Bernat Mestre, Contable Joan Riutort; com a vocals Biel Frontera i Tomeu Bauçà, com podeu veure tots són ben coneguts per vosaltres.

En quant a l'equip podem dir que un altre any la majoria de jugadors són del poble amb la col·laboració d'alguns jugadors de pobles veïns, això ens ha de suposar una alegria i ens ha d'animar a seguir i a recolzar més a l'equip ja que qualsevol equip necessita del recolzament de la seva afició des d'aquí vull fer una crida a tots aquells que es vulguin fer socis es poden adreçar a qualsevol dels directius esmentats, com a entrenador s'ha fitxat a una persona a la qual els jugadors coneixen ja que quasi bé tots han començat a les seves ordres a jugar a futbol per lo que s'ha

cregut que era el més adequat per desenvolupar aquesta feina, aquest no és altre que en Toni Gibert.

També, i ja per acabar amb el futbol, s'ha de donar conte del canvi de les porteries i de l'allargament d'uns cinc metres del camp de futbol.

Deixant de banda el futbol parlarem ara del futbet dels més joves, ja que en motiu de les festes patronals es va organitzar un torneig amb els equips d'iniciació i cadets de l'APA Ariany i del Sineu, s'ha de dir que va esser molta l'expectació que va despertar, ja que hi havia molta de gent que seguia ben d'aprop les evolucions dels joves jugadors, que un cop més demostraren els seu bon fer i les bones maneres per aquest esport del futbet, els resultats són el que manco importa ja que el que interessa és la formació esportiva d'aquests allots.

I, qué no teniu calor? aquest any és terrible, i menys mal que

enguany ens podem anar a refrescar a la piscina municipal que com podeu veure, els qui vos heu acostat per allà abaix ha quedat d'allò més bé encara que no estigui totalment acabada, però cada cosa al seu temps i ara el que importa, és que ja es pot nedar, i per els que no en sabien s'ha fet un curset per a petits i grans, que ha contat amb una bona participació tant d'uns com d'altres, d'aquí vull donar l'enhorabona a tots ells i als qui han organitzat aquest curset; com tots sabeu l'encarregat del bon funcionament i el manteniment de la piscina és a càrrec d'en Joan Riutort "Salero", i a fe que ho ha aconseguit ja que és una persona que a més de complir perfectament amb la seva feina també té temps per parlar i estar amb els qui a la piscina es troben, una altra enhorabona per ell i amb aquesta dada ja m'acomiat de vosaltres.

Adéu amics i fins una altre.

Tomeu Bauçà Frontera.

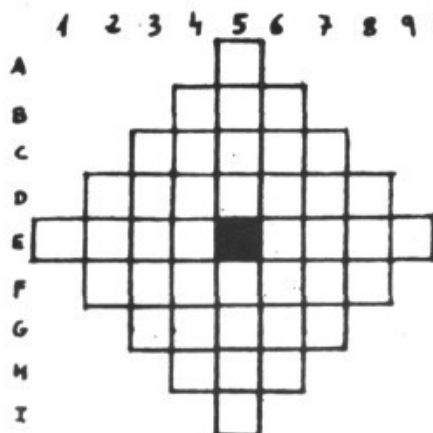

LLETRES CREUADES

HORIZONTALS: A) Símbol químic del sofre. B) Esdeveniment succeït entre molts que podrien ocórrer. C) remoure la terra amb l'aixada o altra eina similar. D) Instrument que serveix per tallar. E) Material amb fils entrellaçats. Propens a ilusionar-se. F) Substància resinosa aromàtica que flueix de certs arbusts. G) Conjunt de rodes. H) Poc freqüent o que es troba en petit nombre. I) Consonant.

VERTICALS: 1) Consonant. 2) Aigua reduïda a l'estat sòlid pel fred. 3) Baixar, passar a un nivell més baix. 4) Qui té per ofici canar la terra. 5) Que té coneixements molts vastos. Nom del primer home. 6) Camp on creixen savines. 7) Arrelam, conjunt d'arrels. 8) (Rev.) Privat de l'ús de la paraula per defecte físic. 9) Símbol químic del sofre.

LLETRES BARREJADES

Si afines bé la vista i l'atenció, trobaràs el nom de deu instruments de cuina.

P O I U O L L A S A
P K J S L M C R T E
L G S D V B C E R T
A A M N B V U L X C
T I U Y T Q L L V A
A G H U R O L U E L
S D F O M N E C V D
S G F R T E R G H E
A P E L L A O K L R
G A N I V E T M X O

TEST CULTURAL

1.- El partit més votat a les passades eleccions del mes de maig a Ariany, fou la coalició PP-UM, però, em sabries dir quin va ésser el segon partit més votat?

- PSM
- PSOE
- CDS
- Els Verds

2) Hem sabries dir a quant puja el presupost per la canalització d'aigües a Ariany?

- Cent milions
- Dos-cents milions
- Tres-cents milions
- Quatre-cents milions

3) Quants de fills il·lustres reconeguts té Ariany?

- Un
- Deu
- Tres
- Cap

4) A quin poble situaries el Santuari de Montision?

- Felanitx
- Porreras
- Montuïri
- Manacor

5) Qui va escriure la novel·la "La ruta dels cangurs".?

- Llorenç Capellà
- Blai Bonet
- Guillem Frontera
- Ramon Llull

SABIES QUE ...

- Segons una enquesta del Ministeri de Cultura, el 42% d'espanyols majors de 18 anys no llegeixen mai?

- A Mallorca hi ha 14 monasteris de clausura en un total de 167 monges?

- El projecte de La Marineta d'Ariany ja està al Consell d'Estat, tràmit previ a que el Consell de Ministres aprovi la segregació d'aquesta part del projecte?

El 75% de subnormals ho son degut a l'embaràs i més freqüentment per la manera de conduir el part?

PENSAMENTS

- Tan sols hi ha un racó del món que pots millorar en certesa i aquest és la teva pròpia persona. De manera que per aquí és per on has de començar, no per fora, no per els demés.

(Aldous Huxley)

- Viure, és per damunt tot. desig de seguir vivint.

(Joaquín Araujo)

- I quan vingui aquella hora, hora de temença en que s'acluin aquests ulls humans, obrui-me'n, Senyor, uns altres de més grans per contemplar la vostra faç immensa sia'm la mort una major naixença.

(Joan Maragall)

- L'Amor neix de res i mor de tot.

(Alphonse Karr)

Biel Tovell.

Sa Farola Orelluda ♦♦

- Com anam Pereta?

- I ara per què me dius Pereta, què no estàs bé?

- Ai, és que fa una temporada que m'agrada molt beure "xupetes" i ara m'he aturada a n'es casino a fer-ne un i vaig un poc ténbola.

- I ara què me dius? què t'en rius de ja? meam explicam això d'es "xupetes" què és?

- És un suc que sa beu dins un tassonet petit i és més bo!!!, ara s'usa molt.

- És que t'ú sempre vas en so darrer crit, i t'ú que no ets "cantante"?

- Cantante? i que he de cantar jo, ara és hora de cantar en lo noveida que estic.

- Què has de cantar? cançons de segar i batre.

- Saps que en fa de temps que no he anat a segar i a batre a s'era, ja no me recorda ni sa tonada.

- Ell n'hi ha molts que no tenen tonada ni un llamp i surten per "s'atena 3".

- I ara que me dius, què has tonnat boieta? no me amollis bataionades.

- Boieta? i que no veres aquelles arianyeres que cantaven per televison.

- Ell jo no la mir mai, jo m'estim més resar es rosari.

- Es rosari! com que sa televisió gasta corrent ja ho crec que no la mires, i estic ben segura que passes es rosari a ses fosques, es que ets més estreta que un crui d'es referit.

- Es crui d'es referit? es crui que m'han fet aquests homos en so trepan tan gros que tenen.

- I a on el tenen?

- Pandalota! a n'aquell aparato que passegen.

- I per on el passegen?

- Pes carrers, o encara no han passat per teu barrio a fer ses síquies?

- Ses síquies? ara ja havia fet un malpensament tant d'aparato i tant de trepan.

- Es que ets més malpensado,

tot d'una ja ho agafes per cap que crema, no i quan passaven per ca nostra tot tremolava, i n'hi havia de pals, jo tan sols no vaig fer net per sa festa de s'Independència.

- No m'hen xerris, que parxada de fam com aquesta ni es temps d'es rotjos!!!

- Si, jo que hi vaig anar prest per esser sa primera i me vaig cansar d'esperar, ja tenia es galindons inflats.

- O te varen fer córrer molt?

- No vaig córrer gens, lo que eren les 11 i encara no havien donat un punyetero plat de coca.

- Idò t'haguessis anada, jo m'en vaig anar a sopar a ca nostra i darrera jo en varen fugir molts i qualcún de ben empenyat.

- Es que sa gent no té paciència.

- Paciència? una vergonya és això, de cada any comencen més tard, pareix que ho fan per estuviari coca, una festa tan assenyada com aquesta que només la feim un pic en s'any i encara haver de passar rusca.

- Ala! sempre tens coses que dir, que no vares veure en "Laner Gonsales"?

- I ara què me dius? no és en "Laner" és en "Felipe Gonsales".

- Ai xapadota! en "Laner" era aquell homo que ferrava ses dones amb una corda i llavonces les tirava ganivets, i te dic que en tenia poca de punteria perquè no la va ferir ni un pic.

- Taxarruda! és que pareixes de Son Fonat, ara no veus que "s'ubilitat" era no ferir-la.

- Bé idò jo me pensava que l'havia de ferir, perquè a n'aquell pandal que agantava es paper de diari li varen escapallar es dits, i crec que si no li va escapar es nas és perquè el té petit.

- Jesús calla, es que dius uns dois que pareix que te falta una brusca.

- Una brusca hauria de fer perquè fa una calor que torra es cul a ses llebres.

- Calor! jo no en tenc gens perquè cada dia vaig a parar-me en romi dins sa piscina.

- Sa piscina?, o ja l'han acabada?

- I fa estona, jo ja estic ben morena, saps si fos de franc estic ben segura que sempre hi estaries en remui, però com que han de pagar 20 duros... consents patir calor.

- No és per això, és que aquesta piscina es tan fonda i com que jo no sé nedar beuria més aigo...

- Això no és cap excusa perquè han fet "cuntura" d'aprendre a nedar i les han donat un diploma.

- No n'he de menester cap de diploma, es qui so mereixen són es que varen organitzar ses festes perquè no havien estat tan magres mai, quasi no hi havia paperi i ses actuacions han estat ses mateixes de cada any.

- Calla que hi havia una tirada de bombilles que pareixia es Bonn de Ciutat, lo que mancava de paperi sobrava de bombilles. No remuguis perquè enguany amb aquestes cadires noves no s'han esclatat ses morenes.

- Cadires?, vaig estar tot es vespre per trobar-ne una i justament encara va esser espenyada.

- Tù que només era sa cadira, jo que hi tenia s'alfabaguera espenyada.

- I tú que no en vares donar?

- Donar? ell es meu homo la vol tota per ell, no en vol fer part a ningú, perquè diu que així no hi ha moscats per ca nostra i massa ell s'encuidava, enguany l'hi ha posat es "goteo" perquè diu que si la regen per damunt llavonces queda oberta.

- No idò jo la tenia ben bona i feia una bona aloneta.

- I ho crec bé, perquè tú sempre alabes lo teu.

- No hi ha res d'alabar, lo que és es i s'ha acabat.

- Lo que s'han acabat són ses festes i te dic...

- Què me dius?

- Que te dic, que enguany no m'ha agradat, vaig anar a veure s'exposició de cussials i te dic que n'hi havia ben pocs, es que sa gent...

- Sa gent?, és que tampoc no varen amollar cap cohet i per això no me vaig donar conte de res.

- Estic ben segura que te n'hagueres teme d'es refresc d'es dia de sa festa i tampoc

SOLUCIONS AL PASSATEMPS

--23--

LLETRES CREUADES

HORIZONTALS: A) S.B) Cas. C) Cavar. D) Ganivet. E) Tela. Ilús. F) Ladanum. G) Rodam. H) Rar. I) M.

VERTICALS: 1) T. 2) Gel. 3) Calar. 4) Canador. 5) Savi. 6) Adam. 6) Savinar. 7) Relum. 8) Tum. 9) S.

TEST CULTURAL

- 1) PSOE
- 2) Tres-cents milions
- 3) Cap
- 4) Porreras
- 5) Guillem Frontera

LLETRES BARREJADES

P O I U O L L A S A
P K J S L M C R T E
L G S D V B C E R T
A A M N B V U L X C
T I U Y T O L L V A
A G H U R O L U E L
S D F O M N E C V D
S G E R T E R G H E
A P E L L A O K L R
G A N I V E T M X O

n'amollaren de cohets.

- Bé això és una altre "cantar".

- Lo que tú només t'anadones conte de lo que vols, ja te vaig veure es dilluns per Son Huguet, com que també hi havia refresc...

- Si me vares veure és perquè tú també hi devies ser.

- Jo sí, però jo vaig per tot, no només vaig allà on donen coses, sé ben cert que si vares anar a l'ofici devia esser perquè donaven alfabaguera, perquè ja te vaig veure que no la vares "uir" gens a sa missa, tot es temps xerraves.

- És que feia una calor...

- Lo que sempre saps allà on has de sortir.

- I de sa comèdia què m'en dius?

- Jesús, com sempre, si estàs un poc ennera no sents res, és que es allots saps que en fan de renou.

- Renou, es qui en feren molt varen ser es focs i sa traca.

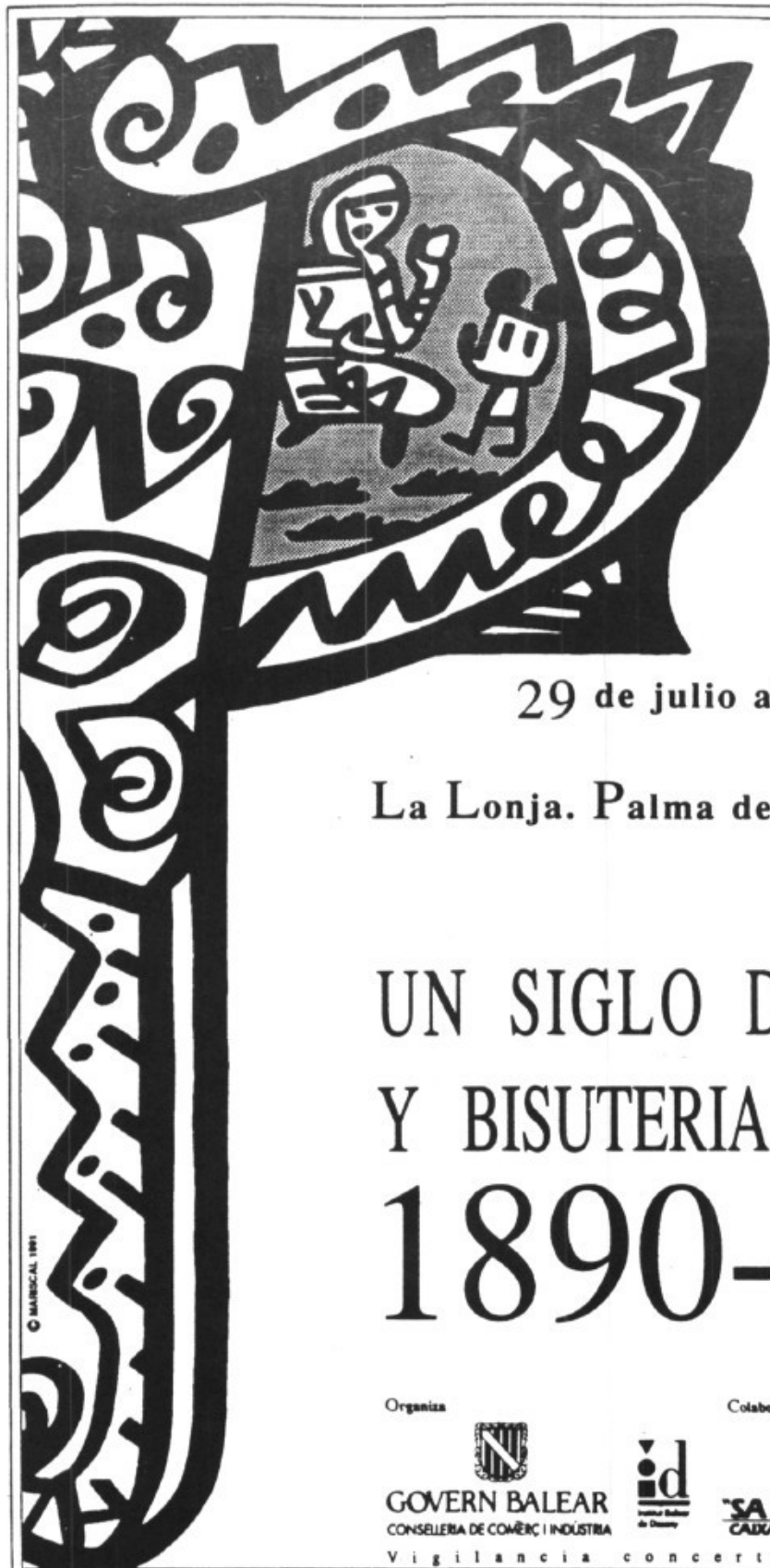
- Res, molt de fum varen fer.

- Bé deixeu anar, què vers amb jo a beure un "xupete".

- Au idò anem-hi.

Del
29 de julio al 4 de septiembre de
1991
La Lonja. Palma de Mallorca.

UN SIGLO DE JOYERIA Y BISUTERIA ESPAÑOLA 1890-1990

Organiza

GOVERN BALEAR
CONSELLERIA DE COMERC I INDÚSTRIA

Colabora

SA NOSTRA
CAIXA DE BALEARS

Centro de Promoción
de Diseño y Moda
Ministerio de Industria, Comercio y Turismo

Vigilancia concertada con TRABLISA